

OKUL DENEYİMİ- I UYGULAMASINA İLİŞKİN ÖĞRENCİ ALGILARI (DİCLE ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ)

THE STUDENTS PERCEPTIONS ABOUT PRACTICE OF SCHOOL EXPERIENCE-I (THE DICLE UNIVERSITY SAMPLE)

Arş.Gör.Dr.Mustafa KUDU* Öğr.Gör.Dr.Ramazan ÖZBEK* Arş.Gör.Dr.Recep BİNDAK*
mkudu28@dicle.edu.tr rozbeke@dicle.edu.tr recepbd@dicle.edu.tr

ÖZET

Bu çalışmanın amacı eğitim fakülteleri öğretmen yetiştirme programlarında yer alan Okul Deneyimi I dersinin uygulama kısmı hakkında öğretmen adaylarının görüşlerini değerlendirmektir. Çalışmanın örneklemini 2001-2002 öğretim yılında Dicle Üniversitesi Siirt Eğitim Fakültesi'nde okuyan ve Okul Deneyimi I dersini alan 226 öğrenci oluşturmuştur. Veriler, üç bölümden oluşan veri toplama aracı kullanılarak elde edilmiştir. Birinci bölümde öğrencilerin kişisel bilgilerini elde etmeye yönelik 3 adet soru bulunmakta, ikinci bölümde öğrencilerin Okul Deneyimi I uygulamasına ilişkin görüşlerini belirttikleri 4 dereceli Likert tipi ankette oluşmakta ve üçüncü bölümde öğrencilerin Okul Deneyimi I uygulaması boyunca karşılaştıkları sorunları belirten ifadeler yer almaktadır. Verilerin analizinde frekans, yüzde, ki-kare kullanılmıştır. Uygulamaya yönelik olarak öğrencilerden alınan görüşler değerlendirilerek aksayan yönler saptanarak, okul deneyimi uygulamasının daha verimli olmasına yönelik bazı öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Okul Deneyimi, Aday Öğretmen, Eğitim Fakültesi

ABSTARCT

In this study, the perceptions of students about the implementation of school experience were examined. The purpose of this study is to evaluate the opinions of students about school experience-I in the curriculum of the Faculties of education. The survey was conducted total 226 full time students of the Siirt Faculty of Education of Dicle University, in the 2001-2002 academic calendar. The data was collected by using a questionnaire related to school experience. The data was analyzed in terms of frequencies, percentages and chi-square. The feedback and school experience received from student have been evaluated, the problems met have been determined. Finally some suggestions were made in order to make school experience more effective.

Key Words: School Experience, Teacher Candidate, Education Faculties.

1.GİRİŞ

Milli Eğitimin amaçlarını gerçekleştirmede öğretmenlere şüphesiz önemli roller düşmektedir. Öğretmenin öğrenme-öğretme ortamında sürekli değişen rolünün önemi gittikçe artmaktadır. Geleneksel anlamda öğretmen, bilginin kaynağı ve tek aktarıcısı iken günümüzde öğrencilere öğrenmenin yollarını öğreten bir konuma gelmiştir. Öğretmenlerden beklenen bu yeni rollerin geliştirilmesi için öğretmen eğitimi programlarında yeni gelişmeler doğrultusunda değişiklik yapılması gerekliliği ortaya çıkmıştır (Koroğlu ve diğ., 2000).

Ülkemizin gereksinim duyduğu öğretmen profilini yeniden oluşturmak amacıyla 1994-1998 yılları arasında YÖK-Dünya Bankası tarafından Mili Eğitimi Geliştirme Projesi kapsamında çalışmalar yapılmıştır. Eğitim Fakültelerinin yeniden yapılanması kapsamında fakülte ve okulların ortak

* Dicle Üniversitesi Eğitim Fakültesi-Siirt

sorumluluğu temelinde öngörülen uygulamalı bir ders olan Okul Deneyimi-I dersinin amacı, öğretmen adayının okulu, öğrencileri ve öğretmenlik mesleğini değişik yönleriyle tanıması ve lisans programındaki derslerine bir temel oluşturmasıdır. Bu uygulamanın sonunda öğretmen adayının uygulama yapacağı okulu, okul programlarını öğrencileri, okulun öğretmen ve yöneticilerini tanıması beklenmektedir (Sands ve diğerleri 1997; YÖK, 1988a).

Okul Deneyimi I dersinin amacı, yetişmekte olan öğretmen adaylarının okullarda kullanılan öğretme-öğrenmeye yönelik yeniliklerden yararlanma olanaklarını görmelerini, aldıkları bilgileri uygulamalarını, öğrenme-öğretme ortamında uygulayıcıların uygulamalarında görmeleri ve kendilerini öğretmenlik mesleğine hazırlamaları olarak belirtilmektedir (YÖK, 1988a; YÖK, 1988b; Baytekin ve diğ., 2002).

Okul deneyimi-I dersinin bir diğer amacı ise, hizmet öncesinde okul iklimine alışmak, okuldaki yapılanmayı kavramak, okuldaki birimleri tanımak ve öğretmenlik mesleği için gerekli olan bilgi ve beceriyi kazanmak olup, daha çok gözlem ağırlıklıdır. Uygulama ancak gerçek ortamda yapıldığında öğretmen adaylarına amaçlanan deneyimler kazandırılabilir. Bu nedenle öğretmen eğitiminde uygulama çalışmalarının ayrı bir önemi bulunmaktadır. “Kim neyi, niçin ve nasıl öğrenecek, öğrenmeye kim kılavuzluk edecek ve nasıl öğretecek, kontrolü nasıl ve kimler tarafından gerçekleştirilecek, öğrenme sürecindeki diğer etkili unsurlar olan ‘yönetim ve rehberlik’ boyutunun eğitime etkisi ve katkısı nedir, ilişkiler nasıl düzenlenmelidir” niteliğindeki sorular bu alanla ilgili olarak cevaplandırılması gereken temel sorunlar sorular olarak karşımızda durmaktadır.

Bu anlayışla eğitim fakülteleri eğitim programlarında yer alan Okul Deneyimi I dersi, birinci sınıflarda bir saat teorik olarak fakülte bünyesinde ve beş saat uygulama olarak ilköğretim okullarında işlenmektedir. İlköğretim okullarındaki uygulama etkinliklerinde öğretmen adayları 15 öğretim etkinliğinde bulunmaktadır. Bu etkinlikler içerisinde; dönem planı, öğretmen öğrenci öğretim yöntemleri, sınıf kontrolü, ders işlenişi, araç-gereçler, yönetim ve okul kuralları, çevre ile ilişkiler vb. konular incelenmektedir bulunmaktadır. Bu etkinlikler, fakülte öğretim elemanları ve ilköğretim okulundaki öğretmen ve diğer ilgililerin koordine ve rehberlikleri çerçevesinde yapılmaktadır (Sands ve diğ., 1997).

Okul deneyimi-I dersinin belirlenen amaçları ne derece gerçekleştirdiği ya da öğretmen adaylarına ne düzeyde yararlı olabildiği merak konusudur. Yapılan araştırmalar (Köroğlu ve diğ., 2000; Aksu, 2000; Arı ve Kiraz, 1999; Kavcar ve diğ., 1999; Korkmaz ve Akbaşlı, 2000; Azar, 2003; Harmandar ve diğ., 2000) bu dersten öğretmen adaylarının yararlanma düzeylerinin bazı konularda benzer bazı konularda ise farklı düzeylerde yararlandıklarını göstermektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı; okul Deneyimi-I uygulamasına katılan öğretmen adaylarının okul deneyimi uygulamasına ilişkin algılarını saptamaktır. Bu temel amaca bağlı olarak aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Öğretmen adaylarının uygulamanın yararı konusundaki algıları nasıldır?
2. Öğretmen adaylarının uygulama okulu ve uygulama okulundaki etkinliklere ilişkin algıları nasıldır?
3. Öğretmen adaylarının fakülte okul koordinasyonuna ilişkin algıları nasıldır?
4. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleği ile ilgili algıları nasıldır?
5. Öğretmen adaylarının uygulama boyunca karşılaştıkları sorunlara ilişkin algıları nasıldır?

Sınırlılıklar

1. Araştırma, Okul Deneyimi I dersi kapsamında ilköğretim okullarına uygulama etkinliklerine katılan D.Ü. Siirt Eğitim Fakültesi birinci sınıf öğretmen adayları ile sınırlıdır.
2. Araştırma 2002–2003 öğretim yılı ve örneklem olarak alınan öğretmen adaylarının sayısı ile sınırlıdır.

Sayıtlar:

1. Araştırmada kullanılan veri toplama aracının geçerliği için uzman kanısı yeterlidir.
2. Öğretmen adayları veri toplama aracını cevaplandırırken görüşlerini içtenlikle yansıtmışlardır.
3. Örneklem evreni temsil edebilecek nitelik ve niceliktedir.

2.YÖNTEM

Araştırma genel tarama modelinde yapılmıştır. Genel tarama modelleri, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile, evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (Kaptan, 1998). Bu yöntemle dayanan araştırmada Dicle Üniversitesi Siirt Eğitim Fakültesi'nin farklı anabilim dallarında bulunan öğretmen adaylarının Okul Deneyimi I dersinin fakülte bünyesindeki teorik ve ilköğretim okullarındaki uygulama boyutlarındaki algıları incelenmiştir.

Evren ve Örneklem

2002–2003 öğretim yılında Dicle Üniversitesi Siirt Eğitim Fakültesi birinci sınıf öğrencileri araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Evreni temsil edecek öğretmen adaylarının seçimi küme örnekleme yöntemi ile yapılmıştır. Örneklemi oluşturan öğretmen adaylarına ilişkin veriler aşağıda verilmiştir.

Tablo 1

	Bayan	Erkek	Toplam
Sosyal Bilgiler Öğret.	13	34	47
İ. Matematik Öğret.	13	88	101
Sınıf Öğretmenliği	37	41	78
Toplam	63	163	226

2.3. Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi:

Bu araştırmada kullanılan veri toplama aracı araştırmacılar tarafından geliştirilmiştir. Konu ile ilgili literatürün taranması (Sands ve diğ., 1997; Aksu, 2000; Arı ve Kiraz, 1999; Kavcar ve diğ., 1999; Korkmaz ve Akbaşlı, 2000) ve öğretim elemanlarının görüşlerinin alınması ile oluşturulmuştur. Veri toplama aracında, öğretmen adaylarının Okul Deneyimi-I dersine yönelik algılarını tespit etmeye yönelik 20 madde yer almaktadır. Öğretmen adaylarının kişisel bilgileri ile uygulama sırasında karşılaştıkları sorunlar, veri toplama arcına eklenen sorular ile elde edilmiştir. Veri toplama aracı, örnekleme grubuna öğretim yılı sonunda uygulanmıştır. Veri toplama aracının Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 0.68 olarak hesaplanmıştır. Güvenirlik katsayısı 1.00' yaklaştıka verilerin güvenilirliğinin artacağı, 0.00'a yaklaştıka da verilerin güvenilirliğinin düşük olarak yorumlanabileceği (Arseven, 1994:128) ifade edilmektedir. Sonuç olarak veri toplama aracının güvenilir olduğuna karar verilmiştir.

2.4. Verilerin Analizi

Veriler frekans ve yüzde hesaplanarak analiz edilmiş, anlamlı dağılımlar olup olmadığını belirlemek için ki-kare değerı hesaplanmıştır. Anlamlılık düzeyi 0.05 olarak alınmıştır. Yorumlamalarda öğretmen adaylarının Okul Deneyimi I dersine ilişkin algılarını ifade eden önermeler "Tamamen katılıyorum (TK), Biraz Katılıyorum (BK), Katılmıyorum (K) ve Kesinlikle Katılmıyorum (KK)" olarak belirlenmiştir.

3. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, araştırmanın alt problemleri ile ilgili bulgulara yer verilmiştir. Öğretmen adaylarının Okul Deneyimi I ders uygulamalarına ilişkin algıları ele alınarak incelenmiş ve ulaşılan sonuçlar incelenmiştir.

3.1. Öğretmen adaylarının Okul Deneyimi I dersinin yararlarına ilişkin algıları

Araştırmanın birinci alt problemi, "Öğretmen adaylarının uygulamanın yararı konusundaki algıları nasıldır?" şeklinde ifade edilmişti. Bu alt probleme ilişkin istatistiksel çözümlene sonuçları Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2'de görüldüğü gibi çalışmaya katılan öğretmen adaylarının "okul deneyimi dersinin yararlı bir çalışma olduğu" düşüncesine tamamen katılıyorum diyenlerin oranı %70.4 ve çoğunlukla katılıyorum diyenlerin oranı da %26.1 olarak bulunmuştur. Bu sonuç tüm öğrencilerin %96.5'inin çalışmalarını verimli olduğu fikrine katıldıklarını göstermektedir. Ancak bireysel anlamda "okul deneyimi süresinin verimli olarak kullanıldığı" maddesine öğretmen adaylarının %27.9'u tamamen katılıyorum ve %40.7'inin de çoğunlukla katılıyorum olmak üzere toplam %68.6'sının fikre katıldığı gözlenmiştir.

Tablo 2

	TK		BK		K		KK	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Okul deneyimi bence yararlı bir çalışma oldu	159	70.4	59	26.1	3	1.3	5	2.2
Okul deneyimi sırasında öğretmenlik deneyimi kazandım	102	45.1	99	43.8	11	4.9	14	6.2
Okul deneyimi etkinlikleri ile ilgili bir dosya düzenlenmesinin, çalışmalarımızın amacına ulaşması bakımından gerekli ve yararlı buluyorum	112	49.6	72	31.9	13	5.8	29	12.8
Okul deneyimi etkinlikleri ile ilgili bir dosya düzenlenmesinde gerekli olan kriterleri yerine getirdiği inancındayım.	83	36.7	85	37.6	28	12.4	30	13.3
Okul deneyimi süresini verimli olarak kullanma olanağını buldum.	63	27.9	92	40.7	33	14.6	38	16.8

TK:Tam Katılıyor, BK:Biraz Katılıyor, K:Katılmıyor, KK:Kesinlikle Katılmıyor

Bu sonuçlar, öğretmen adaylarının dersi gerekli gördükleri, ancak tüm öğretmen adayları tarafından aynı oranda yarar elde edilemediği şeklinde yorumlanabilir. Köroğlu ve diğ. (2000) yaptıkları bir araştırmada öğretmen adaylarının %89'unun iletişim kurma, %86'sının planlı çalışma, %80'inin öğrencilere derslere etkin katılım, %64'ünün öğretim programları, işleniş, ders kitapları, öğrenci dosyaları ve değerlendirme konularında yararlı olduğunu belirtmişlerdir. Bu sonuçlar okul deneyimi çalışmalarının genelde yararlı bulunduğu, ancak öğrencilerin farklı konularda farklı düzeylerde yararlanabildikleri sonucunu ortaya koymaktadır..

3.2.Öğretmen adaylarının fakülte ve uygulama okulundaki etkinliklere ilişkin algıları

Gelecekte yapılacak çalışmaların daha sağlıklı yürütülebilmesi için öğretmen adaylarının uygulama okulu ve uygulama okulundaki etkinliklere ilişkin görüşlerinden yararlanma yoluna gidilebilir. Bu bağlamda bu görüşler, bir dönüt olarak değerlendirilebilir. Öğretmen adaylarının fakülte ve uygulama okulundaki etkinliklere ilişkin algıları Tablo 3'te verilmiştir.

Tabloda görüldüğü gibi, öğretmen adaylarının grup çalışması imkânı bulamadıkları, uygulama öğretmenlerinin rehberliklerinden yeterince yararlanamadıkları anlaşılmaktadır. Etkinliklerle ilgili uygulama okulu öğretmenlerinin görüşlerinden yararlanamadıklarını belirtenlerin oranının oldukça fazla olması, uygulama okulu öğretmeni başına düşen aday öğretmen sayısının fazlalığından kaynaklanmış olabilir. Bir uygulama öğretmeni başına 6 öğrencinin verilmesi, uygulama öğretmenlerinin öğrencilere yeterince rehberlik edememelerine yol açmış olabilir. Yapılan bir araştırmada öğretmen adaylarının %93'ü, uygulama öğretmenlerinin, uygulama etkinliklerinden önce bu konuda eğitilmeleri gerektiği ifade edilmektedir. Aynı araştırmada dikkat çeken önemli bir nokta da grup çalışmalarına etkin katılımın düşük olduğu (Köroğlu ve diğ., 2000) bulgusudur.

Tablo 3

	TK		BK		K		KK	
	f	%	f	%	f	%	F	%
Öğrencilerle bireysel olarak çalışma imkanı buldum	62	27.4	91	40.3	17	7.5	56	24.8
Öğrencilerle gruplar halinde çalışma imkanı buldum	18	7.9	78	34.5	37	16.4	93	41.2
Okul deneyimi program süresi okulu ve öğrencileri tanımak için yeterlidir	33	14.6	81	35.8	22	9.7	90	39.9
Okul deneyimi öğretmenleri gerekli olan etkinliklerde bizlere yeterince yardımcı oldu.	37	16.4	83	36.7	23	10.2	83	36.7
Okul, idare ve öğretmenin etkinliklerle ilgili yapıcı öneri ve eleştirilerden yararlandım.	33	14.6	75	33.2	43	19.1	75	33.2
Okul deneyimi ile ilgili uygulanan program, uygulama okulundaki eğitim-öğretim faaliyetlerini olumsuz yönde etkilemektedir	22	9.7	62	27.5	35	15.5	107	47.3
Uygulama okulu Okul deneyimi ile ilgili görevlerini yerine getirmekte isteklidir	62	27.4	88	38.9	45	19.9	31	13.7
Uygulama okulundaki -rehber-öğretmenler yeterli mesleki bilgi ve tecrübeye sahiptirler	34	15.0	91	40.3	55	24.3	46	20.4

TK:Tam Katılıyor, BK:Biraz Katılıyor, K:Katılmıyor, KK:Kesinlikle Katılmıyor

Nitekim bu araştırmadan çıkan önemli bir sonuç öğretmen adaylarının öğrenciler ile genelde bireysel olarak ilgilendikleri, grup çalışmalarının ise bireysel çalışmalara göre daha seyrek yapıldığıdır. Dikkat çeken önemli bir diğer bulgu da ilköğretim okullarındaki uygulama çalışmalarının teorik çalışmaları olumsuz olarak etkilediği sonucudur. Bir başka bağımsız çalışmada ise (Gürbütök, 2000) öğretmen adayları Okul Deneyimi I dersinin etkinliklerinin tam olarak gerçekleştirildiği yönündeki görüşlere %24.8 ile %75.2 arasında değişen oranlarda katılmaktadırlar. Bu araştırmada öğrenci merkezli bireysel etkinliklere katılma oranları, öğretmen merkezli rehberlik etkinliklerine katılmaya oranla daha düşük düzeylerde çıktığı belirlenmiştir.

3.3. Öğretmen adaylarının fakülte okul koordinasyonuna ilişkin algıları

Üçüncü alt problem olan “öğretmen adaylarının fakülte okul koordinasyonuna ilişkin algıları” ile ilgili anket sorularına öğrencilerin verdiği yanıtlar aşağıdaki tabloda özetlenmiştir.

Tablo 4

	TK		BK		K		KK	
	f	%	f	%	f	%	F	%
Fakülteden görevli öğretim elemanlarının etkinliklerle ilgili yapıcı öneri ve eleştirilerden yararlandım	56	24.8	88	38.9	29	12.8	53	23.5
Uygulama okulu ile fakülte arasında yeterli koordinasyon sağlandı	22	9.7	81	35.8	43	19.0	80	35.4

TK:Tam Katılıyor, BK:Biraz Katılıyor, K:Katılmıyor, KK:Kesinlikle Katılmıyor

Tablo 4’teki verilerin analizinden, öğretmen adaylarının görevli öğretim elemanlarının öneri, eleştiri ve rehberlik hizmetlerinden yararlanma oranlarının, yararlanmayan öğretmen adaylarına göre daha

yüksek düzeylerde olduğu anlaşılmaktadır. Ancak bu sonuca rağmen öğretmen adaylarının görevli öğretim elemanlarının etkinliklerle ilgili yapıcı öneri ve eleştirilerinden yeterince yararlanamadıkları anlaşılmaktadır. Bunun nedenleri arasında fakülte uygulama öğretim elemanlarının, öğrenci sayısının fazlalığı nedeniyle öğretmen adayları ile yeterince ilgilenememeleri söylenebilir. Öğrencilerin çoğu (%54.4) fakülte-okul işbirliğinin yeterli olmadığını belirtmişlerdir. Okul deneyimi ile ilgili çeşitli yerlerde yapılmış bağımsız çalışmalarda da fakülte okul koordinasyonunun yetersizliği nedeniyle oluşan sorunlar belirtilmiştir (Azar, 2003; Harmandar ve diğ., 2000). Tutkun (2000) çalışmasında, fakülte öğretim elemanlarının, Milli Eğitim yöneticilerinin ve uygulama okulu öğretmenlerinin programla ilgili yeterli bilgiye ve güdülenmişliğe sahip olmadıklarını, bunda fakülte-okul işbirliğinin yetersiz ölçülerde olduğunun yanında yapılan karşılıklı bilgilendirme, görüş alışverişlerinde bulunma, uygulamalarda işbirliği yapma gibi etkinliklerin yetersiz kaldığını belirtmektedir. Bu derslerin daha sağlıklı yürütülmesi için fakülte ile uygulama okulu arasında daha fazla koordinasyonun zorunlu olduğu, bunun için bu konularla ilgili bir hizmet içi eğitim kursu veya en azından ihtiyaç duyulan zaman ve süreler içinde seminerler düzenlenmenin faydalı olacağı söylenebilir.

3.4. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleği ile ilgili algıları

Çalışmanın bu kısmında Okul Deneyimi I dersinin, “öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleği ile ilgili görüşlerini nasıl etkilediği” sorusuna yanıt aranmıştır. Öğretmen adaylarının bu konudaki algıları Tablo 5’te sunulmuştur.

Tabloda görüldüğü gibi öğretmen adayları, okul deneyimi uygulamasının öğretmenlik mesleği bakımından kendilerine yararlı olduğunu belirtmişlerdir. Buna karşılık öğretmen adaylarının büyük çoğunluğu okul deneyimi sırasında mesleki bilgilerinin yetersiz olduğunu fark ettiklerini, kendilerini geliştirmeleri gerektiği kanaatine vardıklarını, öğretmenlik mesleğinin düşündüklerinden daha zor bir meslek olarak gördüklerini, gelecekteki mesleki hayatlarında karşılaşılabilecekleri sorunları okul deneyimi sayesinde önceden görme imkanı bulduklarını ifade etmişlerdir. Bu durum eğitim fakültesindeki derslerin teorik alt yapıyı yeterli ölçüde sağlamadığı, bilgilerin öğretmen adayları tarafından yeterince özümsemediği şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 5

	TK		BK		K		KK	
	f	%	F	%	f	%	f	%
Okul deneyimi sırasında mesleki bilgilerimin yetersiz olduğunu fark ettim	102	45.1	63	27.9	27	11.9	34	15.1
Okul deneyimi sırasında mesleki bilgilerimin yeterli olduğu fakat kendimi geliştirmem gerektiği kanaatine vardım	114	50.4	68	30.1	15	6.6	29	12.8
Okul deneyimi sonunda öğretmenlik mesleğinin düşündüğümünden daha zor olduğunu farkına vardım	112	49.6	59	26.1	14	6.2	41	18.1
Okul deneyimi sonunda öğretmenlik mesleğine atılma konusundaki isteğim arttı	87	38.5	79	35.0	20	8.9	40	17.7
Öğretmenlik hayatımızda karşılaşılabileceğimiz sorunları okul deneyimi sayesinde önceden	157	69.5	49	21.7	12	5.3	8	3.5

görme imkanımız oldu

TK:Tam Katılıyor, BK:Biraz Katılıyor, K:Katılmıyor, KK:Kesinlikle Katılmıyor

Öğretmen adaylarının mesleki konularda kendilerini geliştirmeleri gerektiği konusu ile öğretmenlik mesleğinin düşünülenden daha zor bir meslek olduğu inancı büyük bir oranda kabul görmektedir. Bu sonuçların öğretmen adaylarının öğretmenlik yaşantılarında daha etkin, katılımcı, istekli olacaklarının birer göstergesi olarak görülebilir.

Uygulama sonunda öğretmen adaylarının, öğretmenlik yapmaya yönelik isteklerinin arttığını belirtmeleri okul deneyimi uygulamasının -belki de- en önemli sonucudur.

3.5. Öğretmen adaylarının uygulama boyunca karşılaştıkları sorunlara ilişkin algıları

Veri toplama aracında, aday öğretmenlerden, okul deneyimi sırasında karşılaştıkları sorunları belirtmeleri istenmiştir. Tablo 6’da öğretmen adaylarının uygulama boyunca karşılaştıkları sorunlara ilişkin algıları yer almaktadır.

Ana bilim dallarındaki öğretmen adaylarının yaklaşık yarısı gözlem sürelerinin çok kısa olduğunu ifade etmişlerdir. Nitekim daha sonraki madde sürenin uzun olduğunu belirten öğrencilerin oranlarının çok düşük olması da sürenin kısa olarak algılandığını göstermektedir. Bu da öğretmen adaylarının okul deneyiminin kendilerine oldukça yararlı olduğu ve öğrencilerin okul deneyimine karşı olumlu bir tutum içinde olduklarını, ancak uygulamaya ilişkin zamanın yetersiz olduğunu göstermektedir.

Öğretmen adaylarının önemli bir kısmı uygulama okulunun uzak olduğunu belirtmişlerdir. Uygulama okullarının uzak olması öğretmen adaylarının devamını, ulaşımını olumsuz yönde etkilemektedir. Öğretmen adayları bu madde ile ilişkili olduğu düşünülen “okul deneyimi ile fakültedeki derslerin aynı günde olması”nı önemli bir sorun olarak algılamaktadırlar. Bu sorun özellikle sosyal bilgiler ana bilim dalındaki öğretmen adayları için daha önemli görülmektedir. Bunun sebebi olarak öğretmen adaylarının çok dağınık okullara gözlem için gitmek zorunda olmaları söylenebilir.

Tablo 6

	Sınıf Öğrt		İ.Mat. Öğrt.		Sos.Bil. Öğrt.		χ^2
	f	%	f	%	f	%	
Okul deneyimi süresi yeterince gözlem yapmamız için çok kısa	110	48,7	114	50,4	106	46,9	0,14
Okul deneyimi süresi gereğinden fazla	23	10,2	24	10,6	10	4,4	3,17
Uygulama okulu kaldığım yere çok uzak	116	51,3	90	39,8	115	50,8	1,89
Gereksiz dersleri gözlemledik	29	12,8	148	65,4	120	53,2	34,53*
Okul deneyimi ile fakültedeki derslerin aynı günde olması bizi olumsuz etkiledi	107	47,3	109	48,2	193	85,3	15,24*
Uygulama okulundaki idareciler bizimle yeterince ilgilenmediler	96	42,4	103	45,5	106	46,9	0,24
Uygulama okulundaki hizmetlerden yararlanamadık	139	61,5	109	48,2	140	61,9	2,00

*:p<0.05

Sosyal Bilgiler ve Matematik Öğretmenliği ana bilim dalındaki öğretmen adaylarının önemli bir kısmı “gereksiz dersleri” gözlediklerini belirtmişlerdir. Öğretmen adayları gözlem için gittikleri uygulama okullarında çoğu zaman kendi branşlarının dışındaki dersleri de gözlemlemek zorunda bırakılmışlardır. Öğretmen adayları ana branş ve yan alan dışındaki dersleri kendileri açısından “gereksiz ders” olarak algılamaktadırlar. Sınıf öğretmenliği bölümünde ise öğretmen adayları çoğu zaman beden eğitimi, yabancı dil gibi branş öğretmenleri tarafından yürütülen dersleri de gözlemlemişlerdir. Sınıf öğretmenliği ana bilim dalındaki öğretmen adayları da bu dersleri “gereksiz ders” olarak değerlendirmektedirler. Bu açıdan branş öğretmen adayları ile sınıf öğretmenliği öğretmen adayları arasındaki fark ($P<0.05$) önemlidir. Programlarda gereksiz derslerin olduğu konusu özellikle sosyal bilgiler ve matematik anabilim dallarındaki öğretmen adayları tarafından sınıf öğretmenliği anabilim dalındaki öğretmen adaylarına göre yüksek oranda kabul görmektedir. Sınıf öğretmenliği ana bilim dalı öğretmen adayları gereksiz derslerin gözlemlendiği konusuna daha az oranda katılmaktadırlar.

Tüm anabilim dallarındaki öğretmen adaylarının yaklaşık yarısı uygulama okullarındaki idarecilerin kendileriyle yeterince ilgilenmediklerini ve bunun sonucu olarak öğretmen adaylarının yarısından daha fazla bir kısmı, uygulama okullarındaki hizmetlerden yeterince yararlanamadıklarını belirtmektedirler. Bu sonucun sebepleri arasında öğretmen adaylarının sayılarının fazla olmasının yanında fakülte-okul işbirliğinin nitelik yönünden istenilen seviyede olmadığı yorumları getirilebilir.

Öğretmen adayları Okul Deneyimi I dersinin uygulaması için gittikleri okullar bazı farklılıklar göstermektedir. Sınıf öğretmenliği ve matematik öğretmenliği anabilim dalı öğrencileri daha çok sınıf ve ders saati bulunması nedeniyle daha yakın okullara, sosyal bilgiler anabilim dalı öğrencileri ise ders saatlerinin sınıf öğretmenliği ve matematik derslerine göre daha düşük olması nedeniyle daha geniş bir dağılım içerisinde oldukça uzak sayılabilecek ilköğretim okullarına da gitmek zorunda kalmaktadırlar. Anlamlı farkın büyük bir olasılıkla dağılıma bağlı sorunlardan kaynaklandığı söylenebilir.

Yapılan çalışmalarda da (Yoldaş ve diğ., 2002; Tutkun, 2000) buna benzer sorunlar dile getirilmiştir. Tutkun (2000), öğretim elemanları, yöneticiler ve uygulama öğretmenlerindeki bilgi yetersizlikleri, bilgilendirme faaliyetlerindeki yetersizlikler, fakülte-okul işbirliğinin eksikliği, programların ve programlardaki derslerin nitelikleri, öğretim elemanlarının ders yükleri, uygulama okul sayılarının yetersizliği, fakülte-ve uygulama okullarındaki kütüphane, laboratuvar vb. gibi eklentilerin yetersizliği, öğretmenlerin gözetimindeki aday öğretmen sayılarının fazlalığı ve gerektiği gibi rehberlik edememeyi en önemli uygulama sorunları olarak belirtmektedir.

4.SONUÇLAR

Öğretmen adayları Okul Deneyimi I dersi ile ilgili etkinlikleri genelde yararlı bulmuşlardır. Yapılan incelemeler sonucunda aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

1.Öğretmen adaylarının büyük çoğunluğu ilköğretim öğrencileri ile bireysel olarak ilgilendiklerini belirtmişlerdir. Grup çalışmaları ile ilgilenme oranları, bireysel olarak ilgilenen öğretmen adaylarına oranla daha düşük seviyede bulunmuştur.

2.Uygulama günlerinde fakültede öğretim faaliyetlerinin olması, uygulama ve öğretim etkinliklerini olumsuz yönde etkilemektedir.

3.Fakülte ile uygulama okulları arasındaki koordinasyona ilişkin algılar oldukça düşük bir seviyede belirlenmiştir. Ancak öğretmen adaylarının çoğunluğu, öğretim elemanlarının eğitsel rehberliklerinden yararlandıklarını belirtmişlerdir.

4.Öğretmen adaylarının büyük bir kısmı öğretmenlik mesleğinin bildiklerinden daha zor olduğunu ancak, uygulama dersleri ile öğretmenlik mesleğine olan ilgilerinin arttığını ifade etmişleridir.

5.Tüm anabilim dalı öğrencilerinin yaklaşık olarak yarısı, uygulama için ayrılan sürenin yetersizliğini; yarısı uygulama okullarının fakülteden çok uzak olduğunu; uygulama okulu idarecilerinin kendileri ile ilgilenmediklerini belirtmişlerdir.

6.Gereksiz derslerin gözleendiği konusunda anabilim dalları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur.

5.ÖNERİLER

1.Uygulama etkinliklerinde, uygulama öğretmenlerinin uygulamalarla ilgili kurslar, seminerler vb. gibi etkinliklere tabi tutularak öğretmen adaylarını yetiştirmede daha etkili kılınmaları gerekmektedir.

2.Fakülte-okul işbirliği teoride olmasına karşın beklenen ölçülerde gerçekleşmemektedir. Koordinasyonun daha etkili olarak sağlanması, uygulama çalışmalarının başarısında gerekli görülmektedir.

3. Fakültelerin ve Milli Eğitim Müdürlüklerinin uygulamalardan kaynaklanan ulaşım, rehberlik, idari işlemler vb. konularda karşılaşılan sorunları asgariye indirebilmek için daha fazla çaba sarf etmeleri gerekmektedir.

4.Uygulama için ayrılan sürenin yetersiz görülmesi ve uygulamalarla beraber öğretim faaliyetlerinin de sürdürülmesi, öğretimi olumsuz etkilediğinden, uygulama zaman ve sürelerinin yeniden gözden geçirilmesi ve yeni bir düzenlemenin yapılması daha yararlı olabilir. Ayrıca okul deneyimi uygulamalarının eğitim fakültelerinin farklı birimlerine uygun olarak tekrar düzenlenmesi önerilmektedir.

KAYNAKLAR

_____ (1998a). **Aday Öğretmen Kılavuzu**, YÖK Dünya Bankası Milli Eğitim Geliştirme Projesi, Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitim, Ankara.

_____ (1998b). **Fakülte-Okul İşbirliği**, YÖK Dünya Bankası Milli Eğitim Geliştirme Projesi, Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitim, Ankara.

Aksu, M.B.(2000) Uygulamanın 2. Yılında Okul Deneyimi-I Dersinin Değerlendirilmesi (İnönü Üniversitesi Örneği) İnönü Üniv. Eğitim Fakültesi Dergisi, s:1; 48-56.

Azar, A. (2003). **Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması Derslerine İlişkin Görüşlerinin Yansımaları**, Milli Eğitim Dergisi, s:159, Yaz 2003.

- Arı, A. ve Kiraz, E.(1999). Okul Deneyimi Uygulamalarında Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri, **III. Fen Bilimleri Eğitimi Sempozyumu Bildiriler Kitabı**, 307-310, Milli Eğitim Basımevi, Ankara.
- Arseven, Ali D. (1994), **Alan Araştırma Yöntemleri**, Gül Yayınevi, Ankara
- Baytekin, Ç., Kıyıcı, M.& Horzum,M.B. Okul Deneyimi-I Dersinin Öğrenme ve Öğretme Ders Teknolojisi Açısından Saptanması, **TOJET October 2002** ISSN:1303-6521, V:1, No:1 (www.tojet.net/articles/119.htm).
- Gürbüztok, O. (2000). Eğitim Fakülteleri Programlarında Yer Alan Okul Deneyimi I Çalışmalarının Değerlendirilmesi, **II.Ulusal Öğretmen Yetiştirme Sempozyumu**, 10-12 Mayıs 2000, Çanakkale.
- Harmandar, M., Bayrakçeken, S., Kıncal, R., Büyükkasap, E.& Kızılkaya, S. (2000). Kazım Karabekir Eğitim Fakültesinde Okul Deneyimi Uygulaması ve Sonuçlarının Değerlendirilmesi, **Milli Eğitim Dergisi**, s:148, Sonbahar 2000.
- Kaptan, S. (1998). **Bilimsel Araştırmalar ve İstatistik Teknikleri** (11.Basım). Tekışık Web Ofset, Ankara.
- Kavcar, N., Silay, İ., Çakır, M.& Aygün, M. (1999), Okul Deneyimi Dersi Üzerine Bir İnceleme, **III. Fen Bilimleri Eğitimi Sempozyumu Bildiriler Kitabı**, 285-289, Milli Eğitim Basımevi, Ankara.
- Korkmaz,İ. Ve Akbaşlı, S. (2000). Okul Deneyimi I Çalışmasının Öğrenciler Tarafından **Değerlendirilmesi**, Eğitim Araştırmaları, s: 2; 1-3.
- Koroğlu, H., Başer, N. ve Yavuz, G. (2000) Okulda Uygulama Çalışmalarının Değerlendirilmesi, **Hacettepe Üniv. Eğitim Fakültesi Dergisi**, s:19; 85-95.
- Özdemir Ş.Ahmet ve Çanakçı Orhan. “Okul Deneyimi I Dersinin Öğretmen Adaylarının Öğretim-Öğrenme Kavramlarına ve Öğretmen-Öğrenci Rollerine Bakış Açıları Üzerindeki Etkileri” <http://ilkogretim-online.org.tr/vol4say1/v04s01m7.pdf>. Ulaşım Tarihi. 26.11.2005.
- Sands, M., Özçelik, D.A., Busbridge, J.& Dawson, D. (1997). Okullarda Uygulama Çalışmaları, **YÖK-Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi**, Ankara.
- Tutkun, Ö.F. (2000). Yeniden yapılanma sürecinde fakülte uygulama işbirliği ve uygulamada karşılaşılan sorunlar, **II.Ulusal Öğretmen Yetiştirme Sempozyumu**, 10-12 Mayıs 2000, Çanakkale
- Yoldaş, C., Aycan, Ş., Arı, E., Türkoğuz, S. (20002). **Okul Deneyimi Uygulamalarının Teknik Eğitim Fakültesi ve Eğitim Fakültesindeki Öğretmen Adaylarına Etkilerinin Karşılaştırılması**, (Erişim: 06.06.2004) www.fedu.metu.edu.tr/ufbmek-5/b_kitabi/t268d.pdg